

*Ворона Олена Вікторівна
Діхтяренко Світлана Юріївна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

ДІАГНОСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ МАК ПРИ ВИВЧЕННІ ОСОБИСТОСТІ

При вивченні особистості складнощі часто полягають у тому, що психологу, а іноді й самій людині важко зрозуміти глибинні мотиви або причини, що спонукають її до певних дій. А іноді включаються в роботу механізми психологічного захисту, саме тому людина не все може сказати напряду словами і найважливіша інформація залишається завуальованою або замовчуваною. Одним із методів «витягування» такого роду інформації є метафоричні асоціативні карти.

Як можна зрозуміти вже з самої назви метафоричні асоціативні карти використовують такий інструмент як метафора, тобто ототожнення певного предмета чи ситуації з образом, що викликає певну емоційну та мисленнєву асоціацію. Деякі метафоричні карти роблять із написом, щоб по-перше надати більше поле для роздумів людині, а по-друге задіяти одразу дві півкулі головного мозку: праву, що відповідає за образне мислення і реагує на зображення та ліву, що відреагувавши на напис включає логічне мислення. Це збільшує шанс появи нових інсайтів, а також допомагає подивитись на ситуацію із зовсім іншого боку [1, с. 71].

Завдяки метафоричним асоціативним картам психолог може заглибитись у підсвідомість людини. Зазвичай вони розміром дещо більше за гральні карти, на одному боці яких зображена певна картинка, що для кожного нестиме свій сенс. У цьому й полягає основна задумка роботи з ними – людина сааме інтерпретує свій вибір і те, що побачила одна на тій самій карті може не побачити інша і надати їй зовсім іншого змісту [4, с. 174].

Так як метафоричні карти є одним із інструментом арт-терапії, у роботі з ними варто враховувати три основні її принципи:

- принцип метафоричності, що полягає в перенесенні сенсу та почуттів на зображення, яке людина бачить на карті;
- принцип тріадичності, суть якого в тому, що в процесі задіяні не лише психолог і клієнт, а й діагностичний інструмент у вигляді метафоричних карт;
- принцип ресурсності, який передбачає момент виникнення приємних емоцій та переживань натхнення, бажання творити при роботі з метафоричними картами.

Колоди метафоричних асоціативних зазвичай складають із певною метою і відповідно вони будуть направлені на роботу з певним запитом (травматична подія, пошук ресурсу та ін.). На деяких картах є чіткі образи, в деяких же колодах є карти лише з абстрактними малюнками, що викликать у людини певні асоціації. Те, що робота проводиться більш з образним мисленням є однією з сильних сторін метафоричних карт. Адже тут людина не підключає логіку, не думає що про неї подумують, а просто обирає те, що підказують їй її відчуття [2, с. 55].

За Л. Ф. Маловицькою, за допомогою метафоричних карт можна досягти цілого ряду задач та переваг при вивченні особистості:

- функція експресії, яка полягає в тому, що допомагає людині виразити те, що вона не може виловити за допомогою вербального спілкування;
- діагностична функція, що як ми вже зазначали дає можливість «підняти на поверхню» ту інформацію, що схована в підсвідомості людини;
- функція дисоціації, яка виражається в тому, що людина ніби дивиться на свою проблему збоку, намагається краще її зрозуміти, проаналізувати, помітити які почуття та думки вона викликає;
- функція пояснення, яка має на меті за допомогою образу на карті краще зрозуміти свої почуття, значення певних ситуацій, проблем для свого життя та навіть шляхи до їх вирішення [3, с. 168].

Підсумовуючи вище сказану інформацію, можемо зробити висновок, що асоціативні метафоричні карти є досить дієвим діагностичним інструментом

при вивченні особистості. Так як практично будь-яку ситуацію можна порівняти із певним образом, можемо говорити про високий рівень їх універсальності. Але дуже важливо знати призначення певної колоди та використовувати її саме для того кола запитів, на які вона спрямована. Тоді робота з метафоричними картами буде максимально ефективною та плідною.

Література

1. Бриль М.М. Метафоричні асоціативні карти як інструмент у психології професійного визначення. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Том I. Вип. 52. С. 69–76.

2. Левицька Т. Л. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 22-23 травня 2010 р. за ред. Хмельницький: ХНУ, 2011. С. 54–55.

3. Маловицька Л. Ф. Метафоричні асоціативні зображення (карти) як арттерапевтичний метод психологічної трансформації особистості. *Андрогогічний вісник*. 2017. Вип. 8. С. 163–173.

4. Пелешенко О. В., Гордієнко К. В. Метафоричні асоціативні карти як інструмент для виявлення проблеми внутрішнього стану людини. Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 16-17 жовтня 2019р.). Кременчук, 2019. 242 с.